

Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği [ÇESÖ]: Türkçe'ye Uyarlanması Dil Geçerliği ve Ön Psikometrik İncelemesi

Engin Karadağ*, Ülkü Tosun**

The Adaptation of Conflict Activity Styles Inventory [CASI] to Turkish Language, Language Validity & Pre-Psychometric Investigation

Özet

Bu çalışmanın amacı; Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'ni (Johnson & Johnson, 2008) Türkçeye uyarlayarak, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaktır. Çalışmada 6 değişik örneklem grubu kullanılmıştır. İlk örnekleme, 30 İngilizce uzmanı; ikinci örnekleme, 30 Türk Dili uzmanı, üçüncü örnekleme, 35 İngiliz dili ve edebiyatı bölümü öğrencisi; dördüncü örnekleme 35 psikoloji ve rehberlik-psikoloji danışma uzmanı; beşinci örnekleme, 241 fakülte öğrencisi ve son örnekleme 42 fakülte öğrencisi katılmıştır. Çalışmada, ilk olarak, ölçek maddeleri Türkçeye çevrilmiş ve çeviri geçerliliği incelenmiş; daha sonra da Türkçe ölçek formunun dil ve anlam, içerik geçerliği, madde-toplam ve madde-kalan korelasyonları, madde ayırt edicilik özelliği, doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlılık ve yarımlar güvenilirliği yöntemleri, alt ölçekler arasındaki korelasyonların ve test-tekrar-test güvenilirliği katsayıları araştırılmıştır. Çalışma bulgularına göre ölçeğin Türkçeye çeviri maddelerinin, İngilizce orijinal maddeleri ile yüksek düzeyde örtüştüğü görülmüştür. Ayrıca ölçeğin ön geçerlik ve güvenilirlik analiz sonuçlarının kabul edilebilir bir düzeyde olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Çatışma, dil geçerliği, çatışma eylem stilleri

Abstract

The purpose of this study was to adapt the Conflict Activity Styles Inventory (Johnson & Johnson, 2008) to the Turkish language and to do validity and reliability studies. Six different sample groups have been included in this study. Thirty English language specialists for the first sample, 30 Turkish language specialists for the second sample, 35 English language and literature students for the third sample, 35 guidance and psychological counselors for the fourth sample, 241 university students for fifth sample, and 42 university students for the last sample were included. First of all, the CASI items have been translated to the Turkish language and the translation validity has been investigated. After that, language and content validities, item-total and item-rest correlations, item-differentiation, internal consistency and halves reliabilities, the correlations between subtests and test-retest reliability coefficients of the Turkish CASI were analyzed. The findings show that the Turkish CASI items highly coincide with the English CASI items. Additionally the pre-validity and reliability analyses results of the CASI were found to be at acceptable levels

Keywords: Conflict, language validity, conflict activity styles

* Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Meşelik, Eskişehir, enginkaradag@ogu.edu.tr

** Yard. Doç. Dr., Fatih Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Büyükçekmece, İstanbul, ulku.tosun@fatih.edu.tr

Giriş

Çatışma; kavga, karışıklık ve münakaşa olarak ifade edilmekle (Johnson & Johnson, 2003, s. 380) birlikte; iki birey arasındaki ilişkide, birinin davranışlarının diğer bireyin ihtiyaçlarına ters düşmesi, engellemesi veya değerlerinin uyuşmaması sonucunda bireyler arasında ortaya çıkan sürtüşme olarak da değerlendirilebilir. Çatışma, çelişkili faaliyetler meydana geldiğinde oluşmaktadır. Çatışma kaçınılmaz olmasına rağmen, bireylerce kötü olarak düşünülmemekte ve iyi bir ilişkide çatışma olmadığı kanısı da yaygın olarak kabul görmektedir. Oysaki çatışmalarda hem şiddet hem de olumlu duygular görülebilir. İyi yönetilen çatışmalar hem kişiler hem de ilişkileri için çok değerli sonuçlar verebilmektedir (Johnson, 1981; Prutzman, Stern, Burger & Bodenhamer, 1988; Johnson & Johnson, 2003). Çatışma, genel olarak birbiriyle çelişen etkinlikler/faaliyetler sırasında ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda çelişen etkinlikler/faaliyetler; (i) Bireyin içinde olabilir. Örneğin, öğrenci hem ders çalışmak, hem de arkadaşlarıyla gezmek isteyebilir. (ii) İki veya daha çok birey arasında olabilir. Örneğin, caddede, karşıdan karşıya geçmek isteyen birini bir başkasının kolundan tutarak engellemesi. (iii) İki veya daha çok grup arasında olabilir. Örneğin A ve B takımlarının maçı vardır. Her iki takımın oyuncularını da maçı kazanmak istediklerinden aralarında çatışma çıkması.

Yapılan araştırmalar bireylerin çatışma ile başa çıkma ve çatışma sırasında neler yapabilecekleri hakkında yeterli bilgileri bulunmadığını ortaya koymaktadır. Söz konusu bu bilgiler yaşarken, kendiliğinden öğrenilmektedir. Bu nedenle de bireyler karşılaştıkları sorunları farklı biçimlerde tanımlar ve çözmek için de farklı stratejiler kullanırlar (Prutzman, Stern, Burger & Bodenhamer, 1988, s. 60). Bununla birlikte stratejiler öğrenildikleri için çatışmaları çözmeyen yeni ve etkili stratejileri öğrenilerek eskileriyle yer değiştirilebilir. Ayrıca çatışmalar, herhangi bir grup veya ilişkinin doğal ve istenen bir parçasıdır. Grubun veya ilişkilerin bozulmasına, çatışmalar değil, çatışmaların yıkıcı şekilde çözümlenmesi neden olmaktadır. Oysa çatışmaların, yapıcı olarak başa çıkıldığında değerli sonuçlarının olduğu da hiçbir zaman unutulmamalıdır. Johnson'a (1981) göre bir çatışmanın yapıcı olup olmadığına karar vermek için dört unsur birlikte dikkate alınır. Bunlar; (i) taraflar, birbirleriyle iyi bir şekilde çalışabiliyor ve etkileşim kurabiliyorlarsa, (ii) taraflar, birbirlerinden hoşlanıp güveniyorlarsa, (iii) taraflar, çatışma sonucunda ortaya çıkanlardan memnun oluyorsa, (iv) her çatışma, gelecekte karşılaşacakları çatışmaları çözmeleri için tarafların yeteneklerini geliştiriyorsa (s. 240) biçiminde sıralanmaktadır.

Açıkça ifade edilmeyen ve yapıcı olarak çözülmeyen çatışmalar; birey, grup veya örgüte daha pahalıya mal olabilmektedir. Diğer taraftan bireylerin arasındaki ilişkilerin bozulmasına çatışmalar değil, bireylerin çatışmaları yapıcı bir şekilde çözümlenmede başarısız olmaları yol açmaktadır. Bu bağlamda yapıcı

çatışmalar (Callanan, Davis, McGloughlin & Walsh, 2014; Driscoll, 1996; Jones, 2014; McCoy, George, Cummings & Davies, 2013; Suwannarat, 2014; Van de Vliert, Nauta, Giebels & Janssen, 1999);

- Değişmeyi teşvik etmekte;
- Bir kararı vermekle yükümlü olan bireyler arasında, varılacak kararlar ilgili bir çatışma olduğu zaman genellikle daha iyi kararlar verilmesine sebep olmakta;
- Bireyin nasıl bir kişilik yapısına sahip olduğunu anlamasını sağlamakta; bireyi korkutan, kızdıran ve birey için önemli olan şeyler ve çatışmalarla başa çıkma eğilimlerinin birisiyle çatışma içinde olduğunda aydınlığa kavuşmasını sağlamakta;
- Bir ilişkiyi zenginleştirmekte ve derinleştirmekte; rahatsızlıkların açığa vurulduğu bir ilişkide genellikle olumlu duygular yaşanmasına neden olmakta;
- Sorunlara farklı bakış açılarının ortaya çıkmasını sağlayarak yaratıcılığı teşvik etmekte;
- Bir grup başka bir grupta çatışmaya girerse üyeler arasında bağlılığı artırmakta;
- Grup üyelerinin bilişsel ben-merkezciliklerini azaltarak grup üyelerinin sosyal gelişimlerini sağlamaktadır.

Çatışma birbirlerini tamamlayan ikili temel unsur içermektedir. Birinci unsur, (i) bireyin amacının karşısındaki bireyin amaçlarıyla çatışmasıdır. İkinci unsur da ise birey, (ii) çatışma içine girdiği birey[ler]le gelecekte etkin bir iletişim içinde olmak istediğinden ilişkiyi korumaya çalışmasıdır (Johnson & Johnson, 2003, s. 385). Bu iki unsurun da bireylerin kişilik yapılarına odaklandıkları görülmektedir (Johnson, 1981; Johnson & Johnson, 2003). Bireylerin çatışmalara yaklaşım biçimleri bireylerin kişilikleriyle yakından ilişkilidir. Bu yüzden bireyin kişiliğini şekillendirebilecek bir faktör olarak kültürel bağlam önemlidir. Araştırmacıların ölçtükleri kavram veya yapının kültürden kültüre değişmez özelliklerini belirleyebilmeleri oldukça zordur (Gülgöz, 2005). Kültürden kültüre değişmez özelliklerin belirlenebilmesi için, araştırmacıların ilk olarak o yapıyı ölçen ölçme aracının sunulduğu kültüre ve o kültürün kullandığı dilin içeriğine bağlı olmayan yanıtlar üretecek araçları geliştirmesi gereklidir. İkinci olarak, maddeler çoğu veya tüm kültürlerde yanıt verenlerin normal veya sıradan davranışlarını yansıtacak şekilde oluşturulmalıdır. Üçüncü olarak, yanıt verenler, aşırı uçlarda yanıt verme, sosyal olarak arzulan şekilde yanıt verme veya belli ayırt edici davranışlara az ya da çok değer verme gibi kültürün yönlendirdiği eğilimlerin etkisi altında kalmamalıdır. Bu kafa karıştırıcı durumlar dikkate alındığında bir yapı veya kavramın ölçümünde kültürler arasında değişmezlik elde etmek oldukça uzak bir ihtimaldir (Gülgöz, 2005).

Sözü edilen tüm bu noktalar göz önüne alınarak, bu çalışmanın amacı farklı kültürlerde sıklıkla kullanılan Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin (Johnson & Johnson, 2008) Türkiye'ye uyarlanma sürecinin sonuçlarını, ölçeğin geliştirildiği kültürden değişmeyen ve farklılaşan yönlerini sunmaktır.

Türkiye'de Çatışma Stilleri Ölçeklerinin Gelişimi ve Bazı Araştırma Sonuçları

Türkiye'deki çatışma stilleri ölçeklerinin tarihi gelişimi çok eskilere dayanmamaktadır. Bu anlamda geliştirilen ilk ölçme aracı Dökmen (1986) tarafından geliştirilen Çatışma Eğilimi Ölçeğidir. Bunu bir takım ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları izlemiştir. 1980'lerin sonu ve 2000'li yıllarının başında genellikle yüksek lisans ve doktora tezlerinde birkaç çeviri ve uyarlama ölçekler de literatürde yer almaktadır. Son yıllarda özellikle toplum yaşamının getirdiği stresin ve birçok olumsuzluğun nedeni olarak çatışma konusu çeşitli bilim dallarında sıklıkla çalışılan konuların başında yer almaktadır. Çeşitli kitaplarda, sağlık kurum ve kuruluşlarında geliştirilen ve uyarlanan birçok ölçme aracının bilinmesine karşın, bunların birçoğunun dökümlerine ulaşamamaktadır. Bu nedenle bu bölümde yer verilen ölçme araçları dökümleri bulunan ve yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirliği bulunan araçlarla sınırlıdır.

Çatışma Eğilimi Ölçeği (Dökmen, 1986) Türkiye'de geliştirilmiş ilk çatışma ölçeklerindedir. Ölçek Harary ve Battell'e (1981, *Akt.* Dökmen, 1986) ait iletişim çatışması modeli kuramsal temel alınarak toplamalı sıralamalı tekniğine göre geliştirilmiştir. Ölçeğin 82 maddeden oluşan deneme formu 106 öğrenciden oluşan örneklem grubundan alınan yanıtlar üzerinden yapılan faktör analizi sonucunda, ölçek; 31 olumlu, 22 olumsuz olmak üzere 53 maddeden oluşmuştur. Ayrıca ölçeğin iç tutarlılığı ise .89; ölçüt-bağımlı geçerlik katsayısı olan korelasyon değerleri ise .64 ile .88 arasında tespit edilmiştir.

Çatışma Çözme Davranışı Belirleme Ölçeği (Koruklu, 1998) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çatışma çözme davranışını belirlemeye yöneliktir. Yirmi dört maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçek çatışma çözme davranışlarını iki boyutta değerlendirmektedir. Bu davranış boyutları; *Saldırganlık* boyutu [Küfür, kavga, tehdit, susarak saldıрма] ve *Problem Çözme* boyutudur [Uzlaşma, işbirliği]. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları test-tekrar-test tekniği ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin 100 kişilik bir öğrenci örnekleminde gerçekleştirilen iç tutarlılık katsayıları saldırganlık boyutu için .85, problem çözme boyutu için ise .83 olarak bulunmuştur.

Çatışma Çözme Eğilimi Ölçeği (Akbalık 2001) 55 soruluk 4'lü Likert tipi bir ölçektir. Ölçek, *Anlamaya Çalışma*, *Dinleme Becerileri*, *Gereksinimlere Odaklaşma*, *Sosyal Uyum* ve *Öfke Kontrolü* olmak üzere beş (5) alt ölçeği içermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .75 ile .91 arasında saptanmıştır.

Çatışma çözme eğilimi ölçeği kullanılarak Karahan & Sardoğlu (2005) tarafından yapılan eklettik bir yaklaşımla geliştirilen İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programı'nın üniversite öğrencilerinin çatışma çözme beceri düzeylerini olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Uçar (2003) 178 öğretmen ve 400 öğrencinin katılımıyla ilköğretim okullarında öğrenci çatışmaları ve öğrencilerin bu çatışmaları çözmek için kullandıkları çatışma çözme stratejilerini araştırmıştır. Araştırmada veri toplamak için açık uçlu sorulardan oluşan üç ölçek kullanmıştır. Araştırma sonucunda; öğrenci ve öğretmenlerin kişilerarası çatışma kavramının şiddeti çağrıştırdığı ve öğrenci ve öğretmenlerin kullandıkları çatışma çözme stratejileri benzerlik gösterdiği saptanmıştır.

Rahim Örgütsel Çatışma Ölçeği (Rahim, 1983) Türkiye dışında geliştirilen ve Türkçeye uyarlanan ölçeklerden biridir (Gümüseli, 1994; Özmen, 1997). Ölçek örgüt içinde yaşanan çatışmaların hangi yöntemlerle çözümlendiğini belirlemek amacıyla taşımaktadır. Ölçek, A, B ve C olmak üzere üç formdan oluşmaktadır. A Formu üstlerle, B formu astlarla, C formu ise akranlarla [aynı statüde çalışan kişilerle] olan çatışmalarda, hangi çözüm yöntemlerinin kullanıldığını belirlemektedir. Beş farklı çözümleme yönteminin [bütünleştirme, uyma, hükmetme, kaçınma, uzlaşma] her bir formda 28 madde bulunmakta beşli Likert tipinde bir ölçektir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .78 ile .89 arasında değişmektedir.

Kişilerarası Çatışma Çözme Yaklaşımı Ölçeği, (Goldstein, 1999) Türkçeye uyarlanan bir başka ölçektir (Arslan, 2005). Ölçek, Yüzleşme, Özel/Genel Davranış, Duygusal İfade, Yaklaşma/Kaçınma ve Kendini Açma olarak adlandırılan 5 alt ölçekten oluşmaktadır. Her alt ölçekte 15 maddeden bulunmakta ve ölçek toplam 75 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 7'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçek kullanılarak yapılan araştırmada öğrencilerin açıklama gerektiren çevresel bir durumla karşılaştığında, bireyin iki ya da daha fazlanedensel yargı ortaya koyma eğilimlerini içeren yükleme karmaşıklığının yüksek veya düşük olması açısından kişilerarası çatışma çözme yaklaşımları ile ilgili sonuçlar incelendiğinde yüzleşme, duygusal ifade ve kendini açma davranışlarında puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuş, özel/genel davranış ve yaklaşma/kaçınma davranışlarında ise puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmamıştır. Ayrıca araştırmada yükleme karmaşıklığı puanları ile kişilerarası çatışma çözme yaklaşımları puanları arasında, yükleme karmaşıklığı puanları ile yüzleşme davranışı (.33), duygusal ifade davranışı (.22) ve kendini açma davranışı (.40) puanları arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Çatışma çözme stilleri üzerine ülkemizde yapılan çalışmaların büyük bir bölümü deneysel çalışmalardan oluşmaktadır. Dökmen (1986) yüz ifadeleri konusunda verilen eğitimin duygusal yüz ifadelerini teşhis becerisi ve iletişim

çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisini; Pekkaya (1994) arabulucu yolu ile çatışmalara çözüm bulma ve arabuluculuk eğitiminin okullarda uygulanması ve bu eğitimin öğrencilerin benlik gelişmelerine, liderlik becerilerine, saldırgan davranışlarına ve algıladıkları problem miktarına etkisini; Koruklu (1998) arabuluculuk eğitiminin ilköğretim düzeyindeki bir grup öğrencinin çatışma çözme davranışlarına etkisini; Kavalcı (2001) üniversite öğrencilerine uygulanan çatışma çözme becerileri eğitimi programının, öğrencilerin kişilerarası çatışmalarını çözerken kullandıkları çatışma çözme biçimlerine etkisini ve Sarı (2005) ise akademik çelişki, değer çizgisi ve güdümlü tartışma yöntemlerinin, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sahip oldukları çatışma çözme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Yeşilyurt (1996)'un gençlerin çatışma eğilimleri ile ana-babalarının onlarda algıladıkları çatışma eğilimlerinin karşılaştırılması konulu çalışmasında lise öğrencileri ve onların aileleri ile çalışılmıştır. Araştırma sonunda babaların yönelim çatışmaları açısından kızlarıyla yeterince empati kuramadıkları saptanmıştır. Karma çatışmalardan elde edilen bulgulara göre de annelerin ve babaların hem kız çocuklarında hem de erkek çocuklarında algıladıkları çatışma düzeyleri, çocuklarının algıladıkları çatışma düzeylerinden daha fazla olarak saptanmıştır.

Tezer'in (1996) Orta Doğu Teknik Üniversitesinde 267 öğrenci ile yaptığı araştırmanın sonucunda öğrencilerin çatışma çözme biçimlerinde birinci sırada, zorlama biçimini, hemen arkasından ise kaçınma biçimini en çok kullandıkları görülmüştür. Buna karşılık öğrencilerin, arkadaşlık kurmak için seçecekleri kişide en çok aradıkları biçimin uzlaşma olduğu ve en az istediklerinin zorlama biçimini kullanan arkadaşlar olduğu ortaya çıkmıştır.

Tezer ve Demir (2001), 326 erkek ve 175 kız üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada kadın ve erkeklerin aynı ya da farklı cinsiyete karşı çatışma davranışı farklılığını araştırmışlardır. Öğrencilere beş (5) çatışma davranışının [mücadele, sakınma, uzlaşma, yüzleşme ve işbirliği] teorik anlamları verilmiştir. Öğrencilere bu duyguları ne kadar yaşadığı üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir. 5'li Likert Tipi ölçekler karşı cinse ve aynı cinse karşı duyguları ayrı ayrı incelenmiştir. Sonuçlara göre erkeklerin kendi cinslerine, karşı cinse göre daha fazla yardımcı tavır sergilediği ve karşı cinse kendi cinsine göre daha fazla sakınma davranışı gösterdiği bulunmuştur. Erkekler kızlarla karşılaştırıldığında hem karşı cinse, hem de kendi cinsine daha fazla uzlaşmacı tavır sergiledikleri, erkeklerle kızların çatışma çözme davranışının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Nitel araştırma metodolojisini kullanarak ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme stratejilerini inceleyen Türnüklü ve Şahin (2004) öğrencilerin fiziksel şiddet, küfür, izinsiz eşya alma, dalga geçme, ad takma ve kıskançlık gibi çatışmaları çözmek için genelde yıkıcı stratejiler kullandıklarını ve erkek

öğrencilerin fiziksel şiddetler ilgili çatışmalarını çözmede daha saldırgan stratejiler kullandıklarını belirlemişlerdir. Öğrencilerin yapıcı ve işbirliğine yönelik çatışma çözme strateji ve taktiklerini seyrek olarak kullandıkları saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin kullandıkları çatışma çözme strateji ve taktiklerinin sorunun türüne ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği [ÇESÖ]

Yaşanan çatışmalar sırasındaki eylem tarzları üzerinde ilk ölçme araçlarından biri olan *Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği* [*Identify Conflict Style Scale*] ilk olarak Johnson ve Johnson (1981) tarafından geliştirilmiştir. İlerleyen yıllarda birçok kez revize edilen ölçek son olarak Johnson ve Johnson (2008) tarafından da revize edilmiştir. Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği; bireyin çatışma halinden başa çıkma için yaptıkları eylemsel hareket tarzının saptanması amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, çatışma sırasındaki başa çıkma eylemlerini ölçme konusunda literatürde genel kabul görmekte ve farklı kültürlerde sıklıkla kullanılmaktadır. Ayrıca ölçeğin birçok dile uyarlaması yapılmıştır. Tamamı olumlu cümle formatında yazılmış 35 maddeden oluşan ölçek, (i) Kaçınmacı [Çatışma sırasında umutsuz olduğuna inanarak, amaçları ve ilişkiyi kesme eylemi], (ii) Zorlayıcı [Çatışma sırasında aşırı yüke karşı çıkararak, amaçları ilişkilerden daha fazla önemseme eylemi] (iii) Kolaylaştırıcı [Çatışma sırasında ilişkileri korumak amacıyla çatışma ortamından ayrılma eylemi] (iv) Uzlaştırıcı [Çatışma sırasında amaçlarla ve ilişkilerle uyum içerisinde ortak bir yol bulmak için çaba harcama eylemi] ve (v) Karşı Koyucu [Çatışma sırasında amaçlara ve ilişkilere değer vererek, çatışmanın yararını görme, kendisine ve karşı taraftaki bireylere yararlı olacak çözümler araştırma eylem tarzı] olmak üzere beş (5) alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçek, sonucunda bireyin çatışma sırasında baskın olan eylem stilleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Ölçeğin tümünden alınan bir puan bulunmamaktadır. Alt ölçeklerde bulunan ve bireyde baskın olan çatışma eylem stilini diğer alt ölçeklerden bağımsız olarak ölçülmektedir. Buradan hareketle ölçekten alınan puanların değerlendirilmesinde bireyin her bir alt ölçek puanı, alt ölçeğe ait madde puanlarının toplanması ile elde edilmektedir. Alt ölçeklerden alınan puanlar 5 ile 35 arasında değişmektedir. Ölçek 5'li Likert formatında; (1) *Asla böyle davranmam*, (2) *Nadiren böyle davranırım*, (3) *Bazen böyle davranırım*, (4) *Sıklıkla böyle davranırım*, (5) *Çoğunlukla böyle davranırım* ifadelerine şeklinde düzenlenmiş ve puanlandırılmıştır. Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik değerleri çeşitli çalışmalarda araştırılmıştır. Ölçeğin *yapı geçerliği* çalışması için ilk olarak toplanan verilerin *Kaiser Meyer Olkin* = .69 ve Bartlett [$p < .01$] test analizleri sonuçları ile faktör analizinin yapılabileceği anlaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle Varimax dik döndürme tekniği kullanı-

larak yapılan *faktör analizi* sonrasında ölçeğin beş (5) alt ölçekten oluştuğu saptanmıştır. Maddelerin faktör yükleri 0.37 ve 0.87 arasında değişmektedir. Ölçeğin beş (5) alt ölçekteki *öz değeri* 12,46 ve *açıklanan varyans yüzdesi* 72,59 olarak bulunmuştur. Ölçeğin *madde-toplam korelasyonları* her bir maddeden elde edilen puanlar ile testin bütününden elde edilen puanların karşılaştırılması yoluyla yapılmıştır. Ölçeğin her bir maddesi için elde edilen korelasyon katsayısı 0.28 ile 0.93 arasında değişmektedir. Ölçek maddelerinin *ayrıt edicilik özelliklerinden* elde edilen ham puanlar alt ölçek bazında büyükten küçüğe doğru sıralandığında; alt %27 ve üst %27'yi oluşturan grupların puan ortalamalarının bağımsız gruplar t-testi değerleri hesaplanarak elde edilen maddelerin ayrıt edicilik güçlerinin [$p < .05$] ayrıt edici olduğu saptanmıştır. Araştırmada ölçeğin *iç tutarlılık* düzeyi alt ölçekler için Cronbach Alpha değeri 0.84–0.89 arasında değişmektedir. Ölçeğin zamana göre değişmezlik düzeyini belirlemek için uygulanan *test-tekrar test yönteminde* ise toplam puan korelasyon katsayısı 0.76 olarak hesaplanmıştır (Johnson & Johnson, 2008). Bu sonuçlara göre ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, çatışma araştırmalarında uluslararası geçerliğe ve güvenilirliğe sahip Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin, Türk diline adaptasyonunu kapsamaktadır.

Yöntem

Örneklem 1

Ölçeğin dil geçerliği çalışmasında, ilk olarak her maddenin İngilizce-Türkçe uyumu, çeviri geçerliği olarak araştırılmıştır. Bu çalışmada; üniversitelerin (i) İngilizce öğretmenliği, (ii) İngilizce Dili ve Edebiyatı, (iii) Amerikan Dili ve Edebiyatı, (iv) Mütercim-tercümanlık bölümlerinden mezun ve bu bölümlerle ilgili olarak halen çalışıyor olmak şartlarından birini karşılayan 17'si İngilizce öğretmenliği, 7'si İngiliz Dili ve Edebiyatı, 4'ü Amerikan Dili ve Edebiyatı ve 2'si Mütercim-tercümanlık bölümü mezunu olmak üzere toplam 30 İngilizce uzmanı katılmıştır.

Örneklem 2

Türkçe formun dil ve anlam geçerliği çalışmasında; (i) ortaöğretim kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak çalışıyor olmak veya (ii) üniversitelerde Türk Dili okutmanı olarak çalışıyor olmak şartlarından birini karşılayan 23'ü Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, 7'si Türk Dili okutmanı olmak üzere toplam 30 Türk Dili uzmanı çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır.

Örneklem 3

Ölçeğin İngilizce-Türkçe formları arasındaki dil eşdeğerlik çalışmasına kasıtlı örnekleme yöntemi ile belirlenen İstanbul da bulunan bir vakıf üniversitesinin İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünün son sınıfında öğrenim gören 35 öğrenci katılmıştır.

Örneklem 4

Ölçeğin içerik geçerliği çalışmasına; (i) üniversitelerin psikoloji ve rehberlik-psikolojik danışmanlık anabilim dallarında öğretim üyesi olarak çalışıyor olmak, (ii) psikoloji ve rehberlik-psikolojik danışmanlık alanında yüksek lisans veya doktora mezunu olmak şartlarından birini karşılayan 5'i psikoloji anabilim dalı öğretim üyesi, 7'si rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretim üyesi, 7'i psikoloji yüksek lisans mezunu, 10'si rehberlik ve psikolojik danışmanlık yüksek lisans mezunu, 2'si psikoloji doktorası mezunu ve 4'i rehberlik ve psikolojik danışmanlık doktorası mezunu olmak üzere toplam 35 gönüllü uzman katılmıştır.

Örneklem 5

Dil geçerliği sağlandıktan sonra, Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin Türk öğrenciler üzerinde kullanılması planlandığından bu çalışmanın kuramsal evreni Türk öğrencilerdir. Ancak, çalışmanın çalışılabilir evreni İstanbul da bulunan bir vakıf üniversitesinde derslere devam eden tüm öğrencilerdir. Bu evren içinden kasıtlı örnekleme yoluyla belirlenen bir fakültesinde derslere devam eden 57'i erkek, 184'ü kadın toplam 241 öğrenci ölçeğin çalışmanın geçerlik ve güvenirlik analizleri için çalışmaya istekli olarak katılmışlardır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin yaşları 18 ile 27 arasında değişmektedir [$X=22.41$, $SS=1.78$].

Örneklem 6

Ölçeğin test-tekrar-test güvenirlik çalışmasına kasıtlı örnekleme yöntemi ile belirlenen İstanbul da bulunan bir vakıf üniversitesinin bir fakültesinde öğrenim gören 42 öğrenci katılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği (Johnson & Johnson, 2008) ile araştırmacılar tarafından geliştirilen İngilizce-Türkçe Çeviri Geçerliği Uygunluk Derecelendirme, Türkçe Dil ve Anlam Geçerliği Uygunluk Derecelendirme ve dil geçerliği sağlanan Türkçe Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçeğin uygulama süresi on beş ile yirmi dakika arasında değişmektedir. Orijinal ölçek ile ilgili bilgiler kuramsal kısımda ayrıntılı olarak verilmiştir.

İşlem

Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği Johnson ve Johnson (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu çalışmasının yapılabilmesi için gerekli izin, David W. Johnson'dan¹ elektronik posta yolu ile sağlandıktan sonra, öncelikle ölçeği daha önce hiç görmemiş iki İngilizce dil uzmanı tarafından, birbirlerinden bağımsız olarak ölçek maddelerinin Türkçeye çevrilme işlemi yapılmıştır. Bir sonraki aşamada ise, bu iki İngilizce dil uzmanı bir araya gelerek, yapmış oldukları madde çevrilerini madde bazında karşılaştırılarak ve her madde için tek bir geçici Türkçe çeviri formu oluşturulmuştur. Bir sonraki aşamada dilsel eşdeğerlik çalışması için İngilizce orijinal maddeler sol tarafa Türkçe çeviri maddeleri ise sağ tarafa ve aynı satıra gelmek üzere ve orta kısma ise *Çeviri Geçerliği Uygunluk Derecesi* belirtmek üzere 10 dereceli olmak üzere bir ölçek yerleştirilmiştir (bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Çalışmada Kullanılan Çeviri Uygunluk Derecesi Formu Örneği

İngilizce Madde	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Türkçe Madde
Come now and let us reason together.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Hadi gel, hemen çözelim.
Might overcomes right.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Güçlü olan, haklı olanı yener.
Kill your enemies wiht kindness.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Düşmanınını canını belli etmeden al.

- Öncelikle ölçeğin İngilizce orijinal maddesini daha sonra ise Türkçe maddesini okuyunuz.
- Türkçe maddenin İngilizce orijinal maddeyi anlam ve içerik yönünden ne derecede karşıladığınızı; hiç karşılamıyorsa (0); tamamen karşılıyorsa (10) Aralığını her bir madde için düşüncelerinizi (x) işareti ile belirtiniz.

İngilizce uzmanlarından öncelikle ölçeğin İngilizce orijinal maddesini, daha sonra ise Türkçe çeviri maddesi okumaları istenmiş ve daha sonra ise Türkçe çevirinin, İngilizce orijinal maddeyi anlam ve içerik yönünden ne kadar karşıladığını değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlardan her bir madde için, Türkçe çeviri İngilizce orijinalini tamamen karşılıyorsa 10 (on), hiç karşılamıyorsa 0 (sıfır) aralığında değerlendirmelerinde yapmaları istenmiştir. Ayrıca uzmanlardan formun üzerine maddeler ile ilgili önerilerini de belirtmeleri için ayrı bir bölüm bırakılmıştır.

Bir sonraki aşamada Türkçe formun dil ve anlam çalışması için Türkçe çeviri maddelerinin yer aldığı *Dil ve Anlam Geçerliği Uygunluk Derecesi* belirtmek üzere 10 dereceli olmak üzere bir ölçek yerleştirilmiştir (bkz. Tablo 2).

¹ Ölçeğin uyarlanması çalışması için gerekli izinleri bize veren sayın Prof. Dr. David W. Johnson'a teşekkür ederiz.

Tablo 2.Çalışmada Kullanılan Dil ve Anlam Geçerliği Uygunluk Derecesi Formu Örneği

Maddeler	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Yarım ekmek, hiç ekmemesinden iyidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gönül alıcı sözler, işi kolaylaştırır.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kazanacaklarına inanan insanlar, kazanırlar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

• Maddelerin, gramer ve anlaşılabilirlik yönünden ne derecede karşıladığını; hiç karşılamıyorsa (0); tamamen karşılıyorsa (10) Aralığını her bir madde için düşüncelerinizi (x) işareti ile belirtiniz.

Türk Dili uzmanlarından; Türkçe formdaki her bir maddeyi, dil ve anlam bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlardan her bir madde için, Türkçe dil ve anlam bakımından tamamen anlaşılıyorsa 10 (on), hiç anlaşılmıyorsa 0 (sıfır) aralığından değerlendirme yapmaları istenmiştir. Ayrıca uzmanlardan formun üzerine maddeler ile ilgili önerilerini de belirtmeleri için ayrı bir bölüm bırakılmıştır.

Bu işlem sonucunda, doktora eğitimini psikoloji alanında ABD’de tamamlamış bir uzman tarafından, Türkçe form maddelerinin orijinal dili olan İngilizceye geri çevirisi yapılmıştır. Daha sonra orijinal İngilizce ve geri-çeviri maddeleri yan yana getirilerek incelenmiştir. Orijinal İngilizce maddeler ile geri-çeviri maddelerinin örtüştüğü görülmüştür. Dil geçerliğinin son aşamasında kasıtlı örnekleme yöntemi ile belirlenen İstanbul da bulunan bir vakıf üniversitesinin İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünün son sınıfında öğrenim gören 35 öğrenci üzerinde çalışma yürütülmüştür. Bu aşamada öncelikle ölçeğin orijinal İngilizce formu, dört hafta sonra ise ölçeğin Türkçe formu uygulanmıştır. Daha sonra iki uygulamadan elde edilen puanlar arasında dilsel eşdeğerlik ölçütü olarak *eşleştirilmiş grup t-testi* yapılmıştır. Böylece *Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği*’nin dil geçerliği tamamlanmıştır.

Ölçeğin dil geçerliğinin sağlanmasını takiben Türkçe formun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yürütülmüştür. Geçerlik çalışmasında, içerik geçerliği 35 gönüllü psikoloji ve rehberlik-psikolojik danışmana uzmanları üzerinde çalışma yürütülmüştür. Türkçe formun yer aldığı *İçerik Geçerliği Uygunluk Derecesi* belirtmek üzere 10 dereceli olmak üzere bir ölçek yerleştirilmiştir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3. Çalışmada Kullanılan İçerik Geçerliği Uygunluk Derecesi Formu Örneği

Maddeler	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hediyeleşmek, iyi arkadaşlık için gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Birisi sana taş attığında, sen ona pamuk at.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gerçek, sürekliliği araştırılarak keşfedilir.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

• Maddelerin, gramer ve anlaşılabilirlik yönünden ne derecede karşıladığını; hiç karşılamıyorsa (0); tamamen karşılıyorsa (10) Aralığını her bir madde için düşüncelerinizi (x) işareti ile belirtiniz.

İçerik geçerliği için belirlenen uzmanlardan; Türkçe formdaki her bir maddeyi, *yaşanan çatışmalar sırasında başa çıkma eylem tarzlarını ölçebilme derecesini* değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlardan her bir madde için, yaşanan çatışmalar sırasında başa çıkma yollarını mükemmel ölçüyorsa 10 (on), hiç ölçmüyorsa 0 (sıfır) aralığından değerlendirme yapmaları istenmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliği *Lawshe İçerik Geçerlik* oranları hesaplanması ile tamamlanmıştır.

Ölçek maddelerinin madde ayırt ediciliğinin, geçerliğinin ve güvenilirlik analizleri kasıtlı örnekleme yöntemi ile belirlenen 241 öğrenci üzerinde çalışma yürütülmüştür. Kapsam geçerliği tamamlanan Türkçe form *Asla böyle davranmam 1* (bir), *Nadiren böyle davranırım 2* (iki), *Bazen böyle davranırım 3* (üç), *Sıklıkla böyle davranırım 4* (dört) ve *Çoğunlukla böyle davranırım 5* (beş) olmak üzere 5'li Likert aralığında değerlendirme yapmaları istenmiştir. Ölçeğin maddelerinin madde ayırt ediciliği için alt ölçek bazında madde-toplam ve madde-kalan değerlerini belirlemek amacıyla *Pearson çarpım momentler korelasyon analizi*, %27'lik alt-üst grup madde puanlarının karşılaştırılmasında ise *bağımsız grup t-testi* kullanılmıştır. Dilsel uyarlamalarda faktör analizinin yapıpı yapılmaması konusunda literatürde tam bir uyum bulunmamasına (Briggs & Cheek, 1986; Hambleton, Marenka & Spielberger, 2005) karşın Çatışma Eylem Stilleri Ölçeğinin faktör yapısının incelenmesinde *doğrulamalı faktör analizi* kullanılmıştır. Ölçeğin iç güvenilirlik düzeyi ve maddelerin ayrışıklığını belirlemek için; ölçeğin iç tutarlılığı *Cronbach Alpha* katsayısı ve yarımlar güvenilirlik katsayıları olarak *Guttman* katsayısı kullanılmıştır. Ayrıca ölçeğin alt ölçeklerinin ortalama ve standart sapma değerleri ile alt ölçekleri arasındaki korelasyonların tespitinde ise *Pearson çarpım momentler korelasyon analizi* kullanılmıştır. Son olarak ölçeğin kararlılık katsayısının saptanması amacıyla test-tekrar-test yöntemi kullanılmıştır. Kırk iki kişiden oluşan öğrenci grubuna ölçek iki hafta aralık ile iki kez uygulanmıştır. İki uygulama sonucu elde edilen puanlar arasındaki ilişkinin saptanması amacıyla *Pearson çarpım momentler korelasyon analizi* kullanılmıştır. Ayrıca ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik işlemlerinde SPSS 16.0 programı kullanılmıştır.

Bulgular

Çeviri ve Dilsel Geçerliği Bulguları

İngilizce dil uzmanlarından, ölçeğin her bir maddesinin Türkçe çevirisinin İngilizce orijinali ile olan uygunluk dereceleri, 8.07 ile 9.87 arasında değişmektedir [$X=9.10$; Ortanca=9.13; $SS=.46$]. En düşük çeviri uygunluk derecesi *Bir insanın; senin yaptığını anlamasını sağlayamıyorsan, seni anlamasını sağla* [$X=8.01$, $SS=2.30$] ifadesini içeren 2. Madde için hesaplanmıştır. En yüksek

çeviri uygunluk derecesi *Yarım ekmek, hiç ekmek olmamasından iyidir* [$X=9.87$, $SS=0.51$] ifadesini içeren 9. Madde için hesaplanmıştır. 35 ölçek maddesinin 20'sinde 9.00 üzerinde uygunluk bulunmuştur. Uzmanların her bir madde için ölçeğin Türkçe çevirisinin İngilizce orijinali ile uygunluk dereceleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Çatışma Eylem Stilleri Ölçeğinin İngilizce-Türkçe Uygunluk Dereceleri

No	X	SS	No	X	SS	No	X	SS	No	X	SS	No	X	SS	No	X	SS
Mad.1	9.20	1.21	Mad.7	9.20	1.24	Mad.13	8.43	1.33	Mad.19	8.73	1.44	Mad.25	9.40	0.67	Mad.31	9.50	1.14
Mad.2	8.07	2.30	Mad.8	9.13	1.25	Mad.14	8.83	1.26	Mad.20	8.90	1.03	Mad.26	8.67	1.42	Mad.32	9.63	1.07
Mad.3	8.53	1.63	Mad.9	9.87	0.51	Mad.15	9.13	0.86	Mad.21	9.07	0.87	Mad.27	9.57	0.86	Mad.33	9.57	1.10
Mad.4	9.70	0.95	Mad.10	8.30	1.58	Mad.16	8.83	1.23	Mad.22	8.60	1.57	Mad.28	8.93	0.98	Mad.34	9.53	0.86
Mad.5	9.83	0.53	Mad.11	8.73	1.44	Mad.17	9.83	0.46	Mad.23	9.40	1.28	Mad.29	8.97	1.50	Mad.35	8.67	1.67
Mad.6	8.57	1.45	Mad.12	9.23	1.43	Mad.18	9.20	0.85	Mad.24	9.40	0.93	Mad.30	9.40	0.62			

Türk dili uzmanlarından, Türkçe formadaki her bir maddesinin dil ve anlam geçerliği uygunluk dereceleri, 9.27 ile 9.93 arasında değişmektedir [$X=9.62$; Ortanca= 9.57 ; $SS= .18$]. En düşük dil ve anlam uygunluk derecesi *Ancak, kendi inandıkları gerçeği değiştirmeye hevesli kişiler, başkalarının gerçeklerinden yararlanabilirler* [$X=9.27$, $SS=1.82$] ifadesini içeren 20. Madde için hesaplanmıştır. En yüksek dil ve anlam geçerlik uygunluk derecesi *Birbirimize arka çıkalım* [$X=9.93$, $SS=0.25$] ifadesini içeren 4. Madde ile *Yarım ekmek, hiç ekmek olmamasından iyidir* [$X=9.93$, $SS=0.25$] ifadesini içeren 9. Madde için hesaplanmıştır. 35 ölçek maddesinin 26'sında 9.50 üzerinde dil ve anlam uygunluk derecesi bulunmuştur. Türk dili uzmanların her bir madde için Türkçe dil ve anlam uygunluk dereceleri Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Çatışma Eylem Stilleri Ölçeğinin Türkçe Dil ve Anlam Geçerliği Uygunluk Dereceleri

No	X	SS	No	X	SS	No	X	SS	No	X	SS	No	X	SS	No	X	SS
Mad.1	9.67	0.48	Mad.7	9.70	0.47	Mad.13	9.53	0.51	Mad.19	9.43	0.50	Mad.25	9.50	0.51	Mad.31	9.80	0.41
Mad.2	9.50	0.51	Mad.8	9.73	0.45	Mad.14	9.50	0.51	Mad.20	9.27	1.82	Mad.26	9.87	0.35	Mad.32	9.87	0.35
Mad.3	9.53	0.51	Mad.9	9.93	0.25	Mad.15	9.43	0.50	Mad.21	9.40	0.50	Mad.27	9.80	0.41	Mad.33	9.83	0.38
Mad.4	9.93	0.25	Mad.10	9.50	0.51	Mad.16	9.47	0.51	Mad.22	9.60	0.50	Mad.28	9.43	0.50	Mad.34	9.77	0.43
Mad.5	9.90	0.31	Mad.11	9.50	0.51	Mad.17	9.87	0.35	Mad.23	9.80	0.41	Mad.29	9.57	0.50	Mad.35	9.57	0.50
Mad.6	9.37	0.49	Mad.12	9.73	0.45	Mad.18	9.47	0.51	Mad.24	9.70	0.47	Mad.30	9.47	0.51			

Türkçe ve İngilizce formalarının dilsel eşdeğerliklerinin ölçümü için kasıtlı örnekleme yöntemi ile belirlenen İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinin İngiliz dili ve edebiyatı bölümünün son sınıfında öğrenim gören 35 öğrenciye öncelikle ölçeğin orijinali İngilizce formu, dört hafta sonra ise ölçeğin Türkçe formu uygulanmıştır. Daha sonra iki uygulamadan elde edilen puanlar arasında dilsel eşdeğerlik ölçütü olarak *eşleştirilmiş grup t-testi* yapılmıştır. Eşleştirilmiş grup t-testi sonucunda, ölçekte bulunan tüm maddelerin İngilizce-Türkçe formalarına verilen cevapların ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu durum aralarında anlamlı fark bulunmayan maddelerin, İngilizce orijinal ve Türkçe tercümelemlerinin aynı anlamı ifade ettiği anlamına gelmektedir. Ölçeğin maddelerinin dilsel eşdeğerliklerine ait eşleştirilmiş grup t-testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Ölçek Maddelerinin Dilsel Eşdeğerliklerinin Belirlemek Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Grup t-testi Sonuçları

No	t	p	No	t	p	No	t	p	No	t	p	No	t	p	No	t	p
Mad.1	-0.41	0.68	Mad.7	-0.93	0.35	Mad.13	1.87	0.07	Mad.19	-1.77	0.085	Mad.25	-0.40	0.68	Mad.31	-0.92	0.36
Mad.2	-0.21	0.83	Mad.8	-1.42	0.16	Mad.14	0.84	0.40	Mad.20	-0.46	0.64	Mad.26	-1.96	0.05	Mad.32	-0.94	0.35
Mad.3	1.75	0.08	Mad.9	-0.81	.41	Mad.15	0.14	0.88	Mad.21	-0.98	0.33	Mad.27	-1.98	0.05	Mad.33	0.31	0.75
Mad.4	-1.02	0.31	Mad.10	-1.48	0.14	Mad.16	-0.25	0.79	Mad.22	-0.48	0.62	Mad.28	-0.15	0.87	Mad.34	-0.82	0.41
Mad.5	1.48	0.14	Mad.11	-0.94	0.35	Mad.17	-1.93	0.06	Mad.23	-1.23	0.22	Mad.29	-1.03	0.30	Mad.35	-1.00	0.32
Mad.6	1.15	0.25	Mad.12	-0.64	0.52	Mad.18	-0.26	0.79	Mad.24	-0.89	0.37	Mad.30	0.00	1.00			

n= 35, SD= 34

Geçerlik ve Güvenirlik Bulguları

Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin içerik geçerliğini Psikoloji ve Rehberlik-Psikolojik Danışma uzmanlarının ölçeğin her bir maddesine ait, yaşanan çatışmalar sırasında başa çıkma yollarını ölçebilme düzeyi derecelendirmeleri 3.91 ile 10.00 aralığında değişmiştir [$X=6.52$; Ortanca=6.42, $SS=1.38$]. İçerik geçerliği çalışmasına katılan uzmanlara ait derecelendirmede, uzman bir madde için 5'ten az puan veriyse, o maddenin uygun olmadığı düşünülerek, her madde için *Lawshe İçerik Geçerlik Oranı* hesaplanmıştır. Lawshe içerik geçerliği oranında uzmanların her bir maddeyi nasıl değerlendirdikleri dik-kate alınır. Lawshe katsayısının yüksekliği ve düşüklüğü, uzmanların her bir maddeye verdikleri uygunluğun katsayılarına göre hesaplanmaktadır. Lawshe içerik geçerliği oranı sonucundan her bir madde için bir yüzde değeri elde edilmektedir. Bu katsayı -1 ve +1 arasında değişmektedir. Lawshe (1975) tarafından verilen; farklı sayıdaki uzman sayıları büyüklükleri için $p=.05$ güven

aralığında minimum Lawshe içerik geçerliği oranlarında 35 uzman katılımcı için .31'dir. Bu kritere göre 35 maddelik ölçeğin İGO'ları .31 ile .94 arasında değişmektedir ve ölçek maddelerinin tamamı yaşanan çatışmalar sırasında başa çıkma yollarını ölçmede içerik geçerliliğini sağlamıştır. *Açık sözlülük, dürüstlük ve güvenle asla karşılaşamazsın* [İGO=.31] maddesi içerik geçerliği için en düşük maddedir. Tablo 7'de tüm maddelerin içerik geçerliği oranları verilmiştir.

Tablo 7. Çatışma Eylem Stilleri Ölçeğinin İçerik Geçerlik Oranları

No	X	SS	İGO	No	X	SS	İGO	No	X	SS	İGO	No	X	SS	İGO	No	X	SS	İGO
Mad.1	7.03	1.82	0.83	Mad.8	8.14	1.61	0.94	Mad.15	7.94	1.63	0.94	Mad.22	6.46	2.82	0.43	Mad.29	7.77	2.20	0.83
Mad.2	5.89	2.15	0.43	Mad.9	7.83	2.28	0.71	Mad.16	5.43	2.21	0.37	Mad.23	6.03	2.24	0.37	Mad.30	5.94	2.87	0.31
Mad.3	8.63	1.78	0.89	Mad.10	7.71	2.05	0.83	Mad.17	8.46	1.87	0.94	Mad.24	6.57	1.90	0.66	Mad.31	6.46	2.82	0.43
Mad.4	7.49	2.12	0.77	Mad.11	6.40	2.03	0.54	Mad.18	8.17	1.95	0.89	Mad.25	7.94	1.83	0.94	Mad.32	6.03	2.24	0.37
Mad.5	7.43	1.67	0.94	Mad.12	6.29	1.93	0.54	Mad.19	7.89	2.15	0.77	Mad.26	7.83	1.95	0.89	Mad.33	6.57	1.90	0.66
Mad.6	6.40	2.03	0.60	Mad.13	7.09	1.88	0.83	Mad.20	7.77	2.20	0.83	Mad.27	7.89	2.15	0.77	Mad.34	7.94	1.83	0.94
Mad.7	6.03	2.50	0.49	Mad.14	7.83	1.76	0.89	Mad.21	5.94	2.87	0.31	Mad.28	7.89	2.15	0.77	Mad.35	7.83	1.95	0.89

İGO= Lawshe İçerik Geçerlik Oranı

İçerik geçerliği tamamlanan Türkçe form ölçekte yer alan maddelerin ölçütleri özellik açısından kişileri ayırt etmede ne kadar yeterli olduklarının belirlenmesi amacıyla 241 örneklem grubundan toplanan veriler üzerinde alt ölçek bazında madde-toplam ve madde-kalan korelasyonları hesaplanmıştır. Madde-toplam korelasyonlarında elde edilen korelasyon katsayıları .18 ile .54 arasında ve tüm maddelerde istatistiksel olarak anlamlıdır. Madde-kalan korelasyonlarında ise elde edilen korelasyonlar .11 ile .50 arasında ve tüm maddelerde istatistiksel olarak anlamlıdır. Tablo 8'de tüm maddelerin madde-toplam ve madde-kalan korelasyon katsayıları verilmiştir.

Tablo 8. Ölçek Maddelerinin Madde-Toplam ve Madde-Kalan Korelasyon Matrisi

Mad. Mad.		Mad. Mad.		Mad. Mad.		Mad. Mad.		Mad. Mad.		Mad. Mad.	
No	Top. Kal.	No	Top. Kal.	No	Top. Kal.	No	Top. Kal.	No	Top. Kal.	No	Top. Kal.
r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r	r
Mad.1	0.27* 0.19*	Mad.7	0.41* 0.32*	Mad.13	0.40* 0.32*	Mad.19	0.28* 0.20*	Mad.25	0.18* 0.11*	Mad.31	0.29* 0.20*
Mad.2	0.26* 0.18*	Mad.8	0.46* 0.41*	Mad.14	0.36* 0.30*	Mad.20	0.26* 0.19*	Mad.26	0.35* 0.26*	Mad.32	0.42* 0.34*
Mad.3	0.44* 0.39*	Mad.9	0.43* 0.36*	Mad.15	0.24* 0.18*	Mad.21	0.24* 0.17*	Mad.27	0.32* 0.26*	Mad.33	0.36* 0.29*
Mad.4	0.27* 0.19*	Mad.10	0.28* 0.21*	Mad.16	0.28* 0.20*	Mad.22	0.54* 0.48*	Mad.28	0.49* 0.44*	Mad.34	0.41* 0.35*
Mad.5	0.35* 0.28*	Mad.11	0.53* 0.46*	Mad.17	0.21* 0.14*	Mad.23	0.54* 0.50*	Mad.29	0.50* 0.44*	Mad.35	0.24* 0.18*
Mad.6	0.49* 0.42*	Mad.12	0.44* 0.38*	Mad.18	0.32* 0.25*	Mad.24	0.29* 0.21*	Mad.30	0.41* 0.31*		

n= 241, *p<0.05

Ölçek maddelerinin maddelerin ayırt edicilik güçleri belirlenmesi amacıyla madde bazında elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralandığı zaman alt %27 ve üst %27'yi oluşturan grupların puan ortalamalarına bağımsız grup t-testi yapılmıştır. Bağımsız grup t-testi sonucunda maddelerden elde edilen puanların üst ve alt grup ortalamaları arasında tüm test maddeleri için $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır. Böylelikle ölçekten elde edilen yüksek puan ile düşük puan arasında ölçeğin amaçladığı özelliği ölçme konusunda ayırt edici olduğunu göstermektedir. Tablo 9'da tüm maddelerin ayırt edicilik güçlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Ölçek Maddelerinin Ayırt Ediciliklerini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t-testi Sonuçları

No	t	p	No	t	p	No	t	p	No	t	p	No	t	p	No	t	p
Mad.1	25.39	.00	Mad.7	56.42	.00	Mad.13	33.34	.00	Mad.19	27.65	.00	Mad.25	21.55	.00	Mad.31	32.36	.00
Mad.2	33.62	.00	Mad.8	24.93	.00	Mad.14	23.97	.00	Mad.20	20.59	.00	Mad.26	36.64	.00	Mad.32	43.66	.00
Mad.3	22.87	.00	Mad.9	28.11	.00	Mad.15	23.10	.00	Mad.21	27.45	.00	Mad.27	25.07	.00	Mad.33	22.21	.00
Mad.4	27.56	.00	Mad.10	30.24	.00	Mad.16	28.11	.00	Mad.22	24.73	.00	Mad.28	30.63	.00	Mad.34	26.54	.00
Mad.5	20.40	.00	Mad.11	34.70	.00	Mad.17	19.70	.00	Mad.23	31.06	.00	Mad.29	29.19	.00	Mad.35	21.71	.00
Mad.6	36.29	.00	Mad.12	24.40	.00	Mad.18	26.85	.00	Mad.24	26.46	.00	Mad.30	59.45	.00			

$n = 130, SD = 128$

Ölçeğin yapı geçerliği çalışması olan doğrulayıcı faktör analizi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. (i) İlk aşama ölçeğe ilişkin orijinal alt ölçeklerin doğrulanmasına ilişkin doğrulayıcı faktör analizi öncesi, tahmin edilen değerlerin teorik limitleri aşıp aşmadığını tespit edilmiştir. Elde edilen sonuca göre teorik limitleri aşan değer tespit edilmemiştir. Tablo 10'da doğrulayıcı faktör analizine ilişkin uyum indeksleri sunulmuştur. Tabloda görülebileceği üzere ölçek için Ki-kare (χ^2) değeri ve istatistiki anlamlılık düzeyleri [$\chi^2=197.21, sd=138$] olarak hesaplanmıştır. Ayrıca modellere ait diğer uyum iyiliği indeksleri [$GFI=.91, AGFI=.88, RMSEA=.05$] önerilen modelin uygun olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak ölçeği oluşturan beş alt ölçeğe ilişkin ölçülen değişkenlerin, ölçeğin orijinalinde yer alan alt ölçeklerin altında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca doğrulayıcı faktör analizinde elde edilen faktör yükleri 0.47 ile 0.83 arasında değişmektedir.

Tablo 10. Ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeline İlişkin Uyum Parametreleri

Uyum Parametresi	Katsayı
GFI	.91
AGFI	.88
RMSEA	.05
<i>df</i>	138
χ^2	197.21
χ^2/sd	1.42

Ölçeğin güvenilirliği, iç tutarlılık, yarımlar yöntemi ve test-tekrar-test yöntemi ile incelenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha alt ölçeklerde .72 ile .79 arasında bulunmuştur. Guttman yarımlar katsayısı ile alt ölçeklerde .71 ile .81 arasında bulunmuştur. Tablo 11’de tüm alt ölçeklerin Cronbach Alpha ve Guttman katsayıları verilmiştir

Tablo 11. Ölçek Faktörlerinin Cronbach Alpha ve Guttman Sonuçları

Alt ölçekler	Alpha	Guttman
1- Kaçınmacı	.79	.81
2- Zorlayıcı	.76	.78
3- Kolaylaştırıcı	.77	.81
4- Uzlaştırıcı	.78	.75
5- Karşı Koyucu	.72	.71

Alt ölçekler arasındaki ilişkinin saptanması için Pearson momentler çarpım korelasyon analizi yapılmıştır. Alt ölçek puanları arasındaki korelasyonlar .28 ile .48 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan Kaçınmacı alt ölçeği için toplam puan 20.41 (SS=4.59), Zorlayıcı alt ölçeği için 23.52 (SS=4.19), Kolaylaştırıcı alt ölçeği için 26.87 (SS=4.00), Uzlaştırıcı alt ölçeği için 24.76 (SS=3.73) ve Karşı koyucu alt ölçeği için ise 26.22’dir (SS=3.48). Tablo 12’de tüm alt ölçeklerin ortalama, standart sapma ve birbiri ile olan korelasyon katsayıları verilmiştir.

Tablo 12. Alt Ölçeklerinin Ortalama ve Standart Sapma Puanları ile Aralarındaki Korelasyon Matrisi

Alt ölçekler	X	SS	1	2	3	4	5
1- Kaçınmacı	20.41	4.59	-	.372*	.28*	.327*	.15*
2- Zorlayıcı	23.52	4.19		-	.37*	.38*	.30*
3- Kolaylaştırıcı	26.87	4.00			-	.48*	.38*
4- Uzlaştırmacı	24.76	3.73				-	.38*
5- Karşı Koyucu	26.22	3.48					-

n=241, *p<.01

Ölçeğin bir diğer güvenilirlik incelemesi kararlılık anlamına gelen test-tekrar-test yöntemidir. Bu yöntemde iki test arasındaki zaman aralığı hakkında kesin bir kural olmamaktadır. Bu çerçevede ölçek 42 öğrenciye iki hafta ara ile iki kez uygulanması sonucu elde edilen korelasyon katsayıları .683-.867 arasında değişmektedir. Tablo 13’de tüm alt ölçeklerin test-tekrar-test korelasyon katsayıları verilmiştir.

Tablo 13. Ölçeğin Test-Tekrar-Test Katsayısını Belirlemek Amacıyla Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

Alt ölçekler	1	2	3	4	5
1- Kaçınmacı	.85*				
2- Zorlayıcı		.77*			
3- Kolaylaştırıcı			.81*		
4- Uzlaştırmacı				.68*	
5- Karşı Koyucu					.86*

n=42, *p<.01

Tartışma

Bu çalışmada; 241 öğrenciden oluşan örneklem grubu üzerinde Johnson & Johnson (2008) tarafından geliştirilen Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği’nin Türk diline ve kültürüne uyarlanması amaçlanmıştır. Bu amaçla planlanan çalışma dokuz aşamada yürütülmüştür. Bunlar (i) İngilizce-Türkçe çeviri geçerliği, (ii) Türkçe formun dil ve anlam geçerliği, (iii) İngilizce-Türkçe formları arasındaki dil eşdeğerliği, (iv) içerik geçerliği, (v) madde-toplam ve madde-kalan korelasyonları, (vi) madde ayırt edicilik özelliği, (vii) iç tutarlılık ve yarımlar güvenilirliği yöntemleri, (viii) alt ölçekler arasındaki korelasyonların ve (ix) test-tekrar-test güvenilirliği yöntemleri ile araştırılmıştır.

Ölçeğin çeviri geçerliği bulguları, çeviri maddelerin İngilizce orijinaleri ile uyum göstermiştir. Ölçek maddelerinin uyum ortalaması 10 tam puan üzerinden

9.10 bulunmuştur. Maddelerin uyum derece ortalamaları 8.00'ın altında saptanmamıştır. Ayrıca ölçek maddelerinin %60'ına yakını 10 üzerinden 9.00 uyumlu bulunmuştur. Bu sonuçların da gösterdiği üzere, bütün ölçek maddelerinin Türkçe çevirisinin İngilizce orijinali ile örtüştüğü görülmektedir. Ölçeğin Türkçe formadaki her bir maddesinin dil ve anlam geçerliği uygunluk dereceleri, çeviri geçerliğine oranla daha yüksek bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe maddelerinin dil ve anlam geçerliği uygunluk ortalaması 10 tam puan üzerinden 9.62 bulunmuştur. Maddelerinin Türkçe dil ve anlam geçerliği uygunluk ortalamaları 9.00'un altında saptanmamıştır. Ayrıca Türkçe formda yer alan maddelerinin %75'ine yakınında 10 üzerinden 9.50 dil ve anlam uygunluğu bulunmuştur. Sonuç itibari ile ölçeğin Türkçe formunun anlaşılabilir bir düzeyde Türkçe dil ve anlam yapısında sahip olduğu söylenebilir. Ölçek maddelerinin dilsel eşdeğerliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan son aşamada eşleştirilmiş grup t-testi sonucunda ölçekte bulunan tüm maddelerin İngilizce-Türkçe formlarına verilen cevapların ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin çeviri ve dil geçerliği çalışmasında elde edilen bulgular sonucunda; ölçeğin Türk kültürü üzerinde kullanılabileceğini göstermektedir.

Psikoloji ve Rehberlik-Psikolojik Danışma uzmanları ölçek maddelerinin yaşanan çatışmalar sırasında başa çıkma eylem tarzlarını ölçebilme düzeylerini 10 tam puan üzerinden 6.52 olarak belirlemişlerdir. Bu puanlar üzerinden elde edilen Lawshe içerik geçerlik oranları tüm maddeleri için geçerliği sağlamıştır. Uzmanlar, çatışma sırasındaki eylemleri en iyi ölçebilecek maddeler olarak *Hadi gel, hemen çözelim, Gönül alıcı sözler işi kolaylaştırır, Hiç kimse son cevabı bilmez ama herkes katkıda bulunur* örnek verilebilir. İçerik geçerliği sonucu olarak söz konusu tüm maddeler ABD'de çatışma sırasındaki eylem tarzlarını ölçebilirken, aynı zamanda Türk gruplarındaki eylem tarzlarını da ölçtüğü söylenebilir.

Ölçeğin madde-toplam korelasyonlarında elde edilen korelasyon katsayıları .181 ile .549 arasında madde-kalan korelasyonlarında ise elde edilen korelasyonlar .116 ile .505 arasında olup, tüm maddelerde istatistiksel olarak anlamlıdır. Ölçek maddelerinin maddelerin ayırt edicilik güçleri belirlenmesi amacıyla ölçekten elde edilen ham puanlar büyükten küçüğe doğru sıralandığı zaman alt %27 ve üst %27'yi oluşturan üst ve alt grup ortalamaları arasında tüm test maddeleri için $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır. Böylelikle ölçekten elde edilen yüksek puan ile düşük puan arasında ölçeğin amaçladığı özelliği ölçme konusunda ayırt edici olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu sonuçların da gösterdiği üzere ölçeğinyeterli düzeyde madde-toplam, madde-kalan ve madde ayırt edicilik özelliklerine sahip olduğu söylenebilir (Oosterhof, 2001).

Ölçeğin yapılan yapı geçerliği çalışması olan doğrulayıcı faktör analizinde [$\chi^2=197.21$, $sd=138$] oluşturulan modele uygun Ki-kare (χ^2) değeri ve

istatistiki manidarlık düzeyleri saptanmıştır. Serbestlik dercesine bağlı olarak düşük Ki-kare (χ^2) değeri önerilen modelin toplanan veriye uygun olduğunu göstermektedir (bkz. Jöreskog & Sörbom, 1982; Gerbin & Anderson, 1984; Schumacher & Lomax, 2004). Ayrıca modele ait diğer uyum iyiliği indeksleri de [$GFI=0.91$, $AGFI=0.88$, $RMSEA=0.05$] önerilen modelin uygun olduğunu göstermektedir. Bu indekslerin standart uyum ölçü değerleri ise şunlardır: GFI [Goodness-of-fit index, Uyum iyiliği indeksi], AGFI'den [Adjusted Goodness-of-fit index, Düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi] elde edilen katsayısı 0 ile 1 değerleri arasında değişmektedir. Literatürde tam bir uyuma olma-makla birlikte elde edilen katsayının 0.85'in üzerinde olması iyi bir uyum olarak kabul edilmektedir (bkz. Anderson & Gerbing, 1984; Marsh, Balla & McDonald, 1988). RMSEA'dan [(Root mean square error of approximation, Ortalama hataların karekök ortalaması] elde edilen değerlerde 0 ile 1 arasında değişmektedir. Gözlenen ve üretilen matrisler arasından hata payını ifade eden RMSEA'da, GFI ve AGFI deki durumun tersine elde edilen değerlerin 0'a yakın olması uyumluluk için gereklidir. RMSEA'da elde edilen 0.05 ve daha küçük değerler uyumluluk için yeterlidir. χ^2/df nin oranının ise 2-5 arasındaki olması iyi uyumu, 2'den küçük değerler ise mükemmel uyumu ifade etmektedir (bkz. Arbuckle & Wothke, 1999; Joreskog & Sörbom, 2001). t değeri ise 2'den daha büyük ise uyum iyiliği indeksi istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu uyum indeksleri dikkate alındığı zaman ölçeğin uyum indeks değerleri önerilen model için uygun olduğunu göstermektedir (Schumacher & Lomax, 2004). Ayrıca doğrulayıcı faktör analizinde elde edilen faktör yük değerleri 0.47 ile 0.83 arasındadır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktör yük değerleri de istenilen düzeydedir.

Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha alt ölçeklerde .72 ile .79 arasında; Guttman yarımlar katsayısı ile alt ölçeklerde .71 ile .81 arasında tespit edilmiştir. Güvenilirlik katsayısının 0.70 ve üzerinde olması genel olarak ölçeğin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Özgüven, 1994). Ölçeğin zamana göre değişmezlik düzeyini belirlemek için uygulanan test-tekrar test yönteminde toplam puan korelasyon katsayısı 0.81'dir. Tutarlılık derecesi güvenilirlik katsayısı 1'e yaklaştıkça yükselir, 0'a yaklaştıkça düşer (Turgut, 1997; Yıldırım, 1999). Ayrıca Dağ'ın (2002) da belirttiği üzere, bir ölçeğin iç tutarlılık katsayısının, aynı zamanda yapı geçerliğinin de göstergesi olduğunu belirtmekte ise de Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin Türk diline ve kültürüne geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçen bir araç olarak kazandırılması düşünülen bu çalışmanın faktör analizinin doğrulayıcı faktör analizi ile sınırlı kalması çalışmanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

Ölçeğin alt ölçek puanları arasındaki korelasyonlar .28 ile .48 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan Kaçınmacı alt ölçeği için toplam puan 20.41

($SS=4.59$), Zorlayıcı alt ölçeği için 23.52 ($SS=4.19$), Kolaylaştırıcı alt ölçeği için 26.87 ($SS=4.00$), Uzlaştırmacı alt ölçeği için 24.76 ($SS=3.73$) ve Karşı koyucu alt ölçeği için ise 26.22'dir ($SS=3.48$). Alt ölçekler arasındaki korelasyon analizinde alt ölçekler arasında elde edilen bulgulara göre anlamlı ilişkiler vardır. Bu durum Türk katılımcıların çatışma eylem stillerine tam bir ayrışmaya gitmediklerini göstermektedir.

Ölçeğin kararlılık anlamına gelen test-tekrar-test korelasyon katsayıları .68 ile .86 arasında değişmektedir. Bu durum bireyin çatışma sırasındaki eylemlerinin test-tekrar-test yöntemi ile incelenmesi sonucunda kısa zaman aralığında değişme olmadığını göstermektedir (Fraenkel & Wallen, 2005).

Sonuç olarak; Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin çeviri ve dil geçerliğini gösteren bu çalışmada, aynı zamanda geçerlik ve güvenilirliği kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Söz konusu ölçek hem çatışma sırasındaki eylemleri ölçümleme düzeyinde ve Türk araştırmacılara uluslararası düzeyde çalışmalar yapma olanağı sunmaktadır. Ayrıca bundan sonraki yapılacak çalışmalarda, ölçeğin psikometrik özelliklerinin tüm yönleri ile incelenmesi gereklidir. Örneğin, söz konusu ölçek; yapı geçerliği açısından açımlayıcı faktör analizi yoluyla test edilmeli ve uyum geçerliği açısı itibari ile Türkiye'de kullanılmakta olan geçerliği ve güvenilirliği sağlanmış ölçeklerle karşılaştırılmalıdır. Ancak, Türkçe ölçek formunun psikometrik özellikleri açısından incelenmesi gerekmektedir. Ölçeğin psikometrik özellikleri açısından detaylı bir şekilde incelenmesi ise başlı başına bir çalışma konusudur (Baloğlu, 2005).

Kaynakça

- Akbalık, G. (2001). Çatışma çözme Ölçeği'nin (Üniversite öğrencileri formu) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk PDR (Psikolojik Danışma ve Rehberlik) Dergisi*, 337, 7-13
- Anderson, J. C., & Gerbing, D. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49, 155-173.
- Arbuckle, J., Wothke, W. (1999). *Amos user guide*. Chicago: Ill. Marketing Department.
- Arslan, Ç. (2005). *Kişilerarası çatışma çözme ve problem çözme yaklaşımlarının yüklem karmaşıklığı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Baloğlu, M. (2005). Matematik kaygısını derecelendirme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, dil geçerliği ve ön psikolojik incelemesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(1), 7-30.
- Briggs, S.R., & Cheek, J.M. (1986). The values of factor analysis in the development and evaluation of personalty scalas. *Journal of Personality*, 54, 106-148.
- Callanan, A., Davis, N. F., McGloughlin, T. M., & Walsh, M. T. (2014). The effects of stent interaction on porcine urinary bladder matrix employed as stent-graft materials. *Journal of Biomechanics*, 47(8), 1885-1893.

Dağ, İ. (2002). Kontrol odağı ölçeği (KOÖ): Ölçek geliştirme, güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 77-90.

Dökmen, Ü. (1986). *Yüz ifadeleri konusunda verilen eğitimin duygusal yüz ifadelerini teşhis becerisi ve iletişim çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Driscoll, C. (1996). Fostering constructive conflict management in a multistakeholder context: The case of the forest round table on sustainable development. *International Journal of Conflict Management*, 7(2), 156-172.

Fieding, J., & Gilbert, N. (2006). *Understanding social statistics*. London: SAGE Publications.

Fraenkel, J. R., & Wallen, N.E. (2005). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.

Gerbin, D. W., & James, C. A. (1984). On the meaning of within factor correlated measurement errors. *Journal of Consumer Research*, 11, 572-580.

Goldstein, S. B. (1999). Construction and validation of a conflict communication scale. *Journal of Applied Social Psychology*, 29(9), 1803-1832.

Gülöz, S. (2005). Five factor theory and NEO-PI-R in Turkey. J. Allik & R. R. McCrae (Eds.), *The five-factor model of personality across cultures* (s.175-196). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic Publishers.

Gümüşeli, A.İ. (1994). *İzmir ortaöğretim okulları yöneticilerinin öğretmenler ile aralarındaki çatışmaları yönetme biçimleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Hambleton, R.K., Marendia, P.F. & Spielberger, C.D. (2005). *Adapting educational and psychological test for cross-cultural assesment*. New Jersey: LEA Publishers.

Johnson, D. W. (1981). *Reaching out*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Johnson, D. W., & Johnson, F. P. (2003). *Joining together*. New York: Pearson Education Inc.

Johnson, D. W., & Johnson, F. P. (2008). *Joining together: Group theory and group skills*. Boston: Allyn & Bacon.

Jones, B. (2014). Ensuring a political space for conflict by applying Chantal Mouffe to post-war reconstruction and development. *Progress in Development Studies*, 14(3), 249-259.

Joreskog, K., & Sorbom, D. (1982). Recent developments in structural equation modeling. *Journal of Marketing Research*, 19, 404-416

Jöreskog, K., & Sörbom, D. (2001). *LISREL 8.51*. Mooresville: Scientific Software.

Karahan, T. F., & Sardoğlu, M. E. (2005). Bir insan ilişkileri beceri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin çatışma çözme beceri düzeylerine etkisi. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 13(3), 193-197.

Kavalcı, Z. (2001). *Çatışma çözme becerisi eğitimi programının üniversite öğrencilerinin çatışma çözme biçimleri üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Koruklu, N. (1998). *Arabuluculuk eğitimin ilköğretim düzeyindeki bir grup öğrencinin çatışma çözme davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychol-*

ogy, 28, 563–575.

Marsh, H. W., Balla, J. R., & McDonald, R. P. (1988). Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: The effects of sample size. *Psychological Bulletin*, 103(3), 391-410.

McCoy, K. P., George, M. R. W., Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2013). Constructive and Destructive Marital Conflict, Parenting, and Children's School and Social Adjustment. *Social Development*, 22(4), 641-662.

Oosterhof, A. (2001). *Classroom applications of educational measurement*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, Inc.

Özgülven, E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.

Özmen, F. (1997). *Fırat ve İnönü üniversitelerinde örgütsel çatışmalar ve çatışmalar ve çatışma yöntemi yaklaşımları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Pekkaya, F.B. (1994). *Arabulucu yolu ile çatışmalara çözüm bulma, arabuluculuk eğitiminin okullarda uygulanması ve bu eğitimin öğrencilerin benlik gelişmelerine, liderlik becerilerine, saldırgan davranışlarına ve algıladıkları problem miktarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Prutzman, P., Stern, L., Burger, M. L., & Bodenhamer, G. (1988). *The friendly classroom for a small planet*. New York: New Society Publishers.

Rahim, M. A. (1983). A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Academy of Management Journal*, 26, 368–376.

Sarı, S. (2005). *İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerine çatışma çözümü becerilerinin kazandırılmasında akademik çelişki, değer çizgisi ve güdümlü tartışma yöntemlerinin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Schumacher, R., & Lomax, R. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Suwanarat, P. (2014). The Effect of Mediators on the Relationship Between Cultural Diversity in Top Management Team and Performance of International Joint Ventures in Thailand. *Journal of American Business Review, Cambridge.*, 2(2), 233-242.

Tezer, E. (1996). The functionality of conflict behaviors and the popularity of those who engage in them. *Adolescence*, 34, 409-415.

Tezer, E., & Demir, A. (2001). Conflict behaviors toward same-sex and opposite-sex peers among male and female late adolescents. *Adolescence*, 36, 525-533.

Turgut, M.F. (1997). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları*. Ankara: Gül Yayınevi.

Türnüklü, A., & Şahin, İ (2004). 13-14 yaş grubu öğrencilerin çatışma çözme stratejilerinin incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*. 7(13), 46-61.

Uçar, E. (2003). *İlköğretim okullarında öğrenci çatışmaları ve öğretmenlerin bu çatışmalarla başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Van de Vliert, E., Nauta, A., Giebels, E., & Janssen, O. (1999). Constructive conflict at work. *Journal of Organizational Behavior*, 20(4), 475-491.

Yeşilyurt, F. Ö. (1996). *Gençlerin çatışma eğilimleri ile ana babalarının onlarda algıladıkları çatışma eğilimlerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yıldırım, C. (1999) *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.

Ek 1. Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği'nin Faktör Yapıları

Alt ölçekler	Maddeler
1- Kaçınmacı	1, 6, 11, 16, 21, 26, 31
2- Zorlayıcı	2, 7, 12, 17, 22, 27, 32
3- Kolaylaştırıcı	3, 8, 13, 18, 23, 28, 33
4- Uzlaştırıcı	4, 9, 14, 19, 24, 29, 34
5- Karşı Koyucu	5, 10, 15, 20, 25, 30, 35

Ek 2. Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği

Madde No	MADDELER	Asla böyle davranmam	Nadiren böyle davranırım	Bazen böyle davranırım	Sıklıkla böyle davranırım	Çoğunlukla böyle davranırım
		1	2	3	4	5
1.	Tartışmadan sakınmak, tartışma sırasında geri çekilmekten daha kolaydır.	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Bir insanın; senin yaptığını anlamasını sağlayamıyorsan, seni anlamasını sağla.	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Birbirimizi kollayalım.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Hadi gel, hemen çözelim.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Tartışma sırasında ilk susan övgüyü hakeder	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Güçlü olan, haklı olanı yener.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Gönül alıcı sözler işi kolaylaştırır.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Yarım ekmek, hiç ekmem olmasından iyidir.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Gerçek bilgidir, çoğunluğun düşüncelerinde değil.	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Yenilen pehlivan güreşe doymaz.	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Sorun(lar)ı öyle bir çözersiniz ki, düşmanlarınız kaçır giderler.	☐	☐	☐	☐	☐
13.	Düşmanın canını belli etmeden al	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Kibar değişim, çatışma yaratmaz.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Hiç kimse son cevabı bilmez ama herkes katkıda bulunur.	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Seninle aynı görüşte olmayanlardan uzak dur.	☐	☐	☐	☐	☐

17.	Kazanacaklarına inanan insanlar kazanırlar	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Kibar sözler için masraf yapmak gerekmez ama getirileri çoktur.	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Kısasa kısas, haklı bir davranıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Ancak, kendi inandıkları gerçeği değiştirmeye hevesli kişiler, başkalarının gerçeklerinden yararlanabilirler.	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Kavgacı insanlardan uzak durun, onlar hayatı (başkaları için) çekilmez hale getirirler	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Kaçmayıp dayanan kişi, başkalarını kaçırtır.	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Tatlı sözler, uyumu garantiler.	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Hediyeleşmek, iyi arkadaşlık için gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
25.	Sorunlarınızı açar ve çatışmayla doğrudan yüzleşirseniz ancak o zaman en iyi çözümü keşfedebilirsiniz.	☐	☐	☐	☐	☐
26.	Çatışmalarla başa çıkmanın en iyi yolu, çatışmadan kaçınmaktır.	☐	☐	☐	☐	☐
27.	Ağırlığımı hissettirmek istersen , ayağını yere sıkı bas.	☐	☐	☐	☐	☐
28.	Kibarlık, kızgınlığı yener.	☐	☐	☐	☐	☐
29.	İstedığinin birazına sahip olmak , hiçbirine sahip olmamaktan iyidir.	☐	☐	☐	☐	☐
30.	Açık sözlülük, dürüstlük ve güvenle asla karşılaşamazsın.	☐	☐	☐	☐	☐
31.	Hayatta, uğruna savaşılacak kadar önemli hiç birşey yoktur.	☐	☐	☐	☐	☐
32.	Dünyada iki çeşit insan vardır: Kazananlar ve Kaybedenler	☐	☐	☐	☐	☐
33.	Birisi sana taş attığında sen ona pamuk at.	☐	☐	☐	☐	☐
34.	Çatışan kişilerin her ikisi de yolun yarısına kadar gelirse, başarılı bir anlaşma yapılır	☐	☐	☐	☐	☐
35.	Gerçek, sürekli araştırılarak keşfedilir.	☐	☐	☐	☐	☐

